

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

LIU CIXIN

■ PROBLEMA CELOR TREI CORPURI

Traducere din limba engleză

NINA IORDACHE

NEMIRA

Cuprins

<i>Lista personajelor principale</i>	5
Partea întâi: O primăvară tăcută	7
Partea a doua: Trei Corpuri	51
Partea a treia: Apusul umanității.	251
<i>Lista completă a personajelor</i>	399
<i>Post-scriptum al autorului pentru ediția în limba engleză</i>	401
<i>Post-scriptum al traducătorului</i>	407

ANII NEBUNIEI

China, 1967

Uniunea Roșie susținuse un atac împotriva Brigăzii 28 Aprilie timp de două zile. Steagurile roșii fluturau încontinuu în jurul clădirii, ca niște flăcări Tânjind după foc.

Comandantul Uniunii Roșii era îngrijorat, dar nu din cauza apărătorilor cu care se confrunta. Cei peste două sute de membri ai Gărzilor Roșii, aparținând Brigăzii 28 Aprilie, nu erau decât niște bieți începători, pe lângă veteranii Gărzilor Roșii ai Uniunii Roșii, care se formase în timpul Marii Revoluții Culturale Proletare de la începutul anului 1966. Cei din urmă se căliseră datorită experienței tumultuoase a inspecțiilor revoluționare de-a lungul și de-a latul țării, dar și după ce îl auziseră pe președintele Mao vorbind la măretele adunări din piața Tiananmen.

Însă îi era frică de sobele de fier din clădire, pline-ochi cu explozivi și legate între ele cu detonatoare electrice. Nu le putea vedea, dar le simțea prezența aşa cum fierul simte atracția magnetului din preajmă. Dacă vreun apărător apăsa pe întrerupător, revoluționari, dar și contrarevoluționari ar fi murit cu toții într-o minge uriașă de foc.

Si Gărzile Roșii din Brigada 28 Aprilie erau în stare de o asemenea nebunie. Față de bărbații și femeile deja rodați din prima generație a Gărzilor Roșii, noii rebeli erau o haită de lupi țopăind pe jăratic: mai nebuni decât nebunii însăși.

Silueta zveltă a unei fetișcane frumoase se ivi în vârful clădirii, fluturând drapelul roșu al Brigăzii 28 Aprilie. Apariția ei fu salutată imediat de un torrent de împușcături. Se trăgea în ea cu tot felul de arme: antichități, precum carabinele americane, mitralierele cehești, puștile japoneze de calibrul .38, dar și arme mai noi, cum ar fi seria standard de puști ale Armatei de Eliberare a Poporului și pistoalele-mitralieră furate de la aceeași armată, după publicarea „Editorialului din August”¹, și chiar și câteva săbii și sulite chinezesci *dadao*. Împreună, formau o versiune condensată a istoriei moderne.

Mulți membri ai Brigăzii 28 Aprilie se implicaseră în demonstrații de forță similară. Se postau pe acoperișul unei clădiri, fluturau un drapel, strigau lozinci la megafon și împrăștiau fluturași peste atacatorii de jos. De fiecare dată, curajosul sau curajoasa reușea să se adăpostească de ploaia de gloanțe și să câștige administrația pentru vitejia lui sau a ei.

Fata de acum credea, evident, că va fi la fel de norocoasă. Flutura steagul de război de parcă și-ar fi etalat tinerețea inflăcărată, încredințată că dușmanul va arde în flăcările Revoluției și se va face scrum și cenușă; închipuindu-și cum se va naște o lume ideală din ardoarea și zelul ce-i curg prin vine... Era îmbătată de visul ei strălucitor și roșu-aprins, până când un glonț îi străpunse pieptul.

Trupul ei de cincisprezece ani era atât de fragil, încât glonțul trecu cu ușurință prin el, șuierându-i în spate. Tânăra membră a

¹ Referire la editorialul din luna august 1967 din revista *Steagul Roșu* (o sursă importantă de propagandă în timpul Revoluției Culturale), care recomanda insistent „îndepărțarea celor câțiva [contrarevolutionari] din armată”. Editorialul a fost interpretat ca un îndemn al Gărzilor Roșii să atace depozitele de armament și să fure arme de la Armata de Eliberare a Poporului, ceea ce a dat și mai mult apă la moară războaielor civile locale duse de factiunile Gărzilor Roșii (n.a. Ken Liu).

Gărzilor Roșii se prăbuși împreună cu drapelul, forma delicată coborând chiar mai încet decât bucata de pânză roșie, asemenea unei păsări ce nu se poate desprinde de cer.

Luptătorii Gărzilor Roșii țipără de bucurie. Câțiva se repeziră spre baza clădirii, ridicără drapelul Brigăzii 28 Aprilie și înșfăcară trupul subțire și lipsit de viață. Își înălțară trofeul, fălindu-se cu el o vreme, înainte să-l azvără spre poarta de metal din curte.

Mai toate barele metalice ale porții se terminau cu țepușe ascuțite care fuseseră scoase la începutul războaielor civile duse de factiuni și folosite la fabricarea de sulițe, dar mai rămăseseră două. Când vârfurile lor tăioase intrară în corpul fetei, viața păru că revine în trupul zvelt.

Gărzile Roșii se traseră înapoi și începură să folosească trupul străpuns drept țintă de trageri. Pentru ea, furtuna densă de gloanțe părea doar un soi de ploaie blândă, de vreme ce nu mai simțea nimic. Din când în când, brațele ca niște lujeri de viață zvâcneau ușor pe lângă corp, de parcă s-ar fi scuturat de picăturile de ploaie.

Apoi jumătate din cap îi explodă și doar un singur ochi, frumos, mai privea cerul albastru din anul 1967. Nu mai exista nicio urmă de durere în privirea aceea, doar un devotament ferm și un dor mistuitor.

Și totuși, spre deosebire de ceilalți, avusese noroc. Măcar murise în toiul sacrificiului pătimăș, pentru un ideal.

Astfel de lupte se dădeau peste tot în Beijing, ca o puzderie de UCP-uri¹ care lucrau în paralel, având drept rezultat Revoluția Culturală. Un val de nebunie încasează orașul și se infiltra în fiecare colțisor.

Pe terenul de sport al Universității Tsinghua, situată la marginea orașului, se desfășura de aproape două ore o „ședință de luptă” la care participau mii de persoane. Era o adunare publică menită

¹ UCP – Unitate Centrală de Procesare. În engleză CPU – central processing unit (n.red.).

să umilească și să nimicească dușmanii Revoluției hărțuindu-i verbal și fizic în fața tuturor, până când își recunoșteau crimele.

După ce revoluționarii se divizaseră, creând numeroase factiuni, forțele de opoziție de pretutindeni se angajaseră în manevre și înfruntări complexe. În cadrul universității izbucniseră conflicte intense între Gărzile Roșii, Grupul de Lucru al Revoluției Culturale, Echipa de Propagandă a Muncitorilor și Echipa de Propagandă Militară. Și fiecare factiune se diviza din când în când în noi grupuri rebele, fiecare cu propria panoplie de cunoștințe și de obiective, producând confruntați și mai necruțătoare.

Dar la această ședință de luptă de masă, victimele erau autoritațile academice burgheze reacționare. Ei erau dușmanii fiecărei factiuni și nu mai puteau decât să îndure atacurile fără milă venite din toate direcțiile.

Față de alții „Monștri și Demoni”¹, autoritațile academice reacționare reprezentau un tip aparte: în timpul primelor ședințe de luptă fuseseră și arogante, și încăpățâname. În vremea aceea mureau pe capete. Vreme de patruzeci de zile, doar în Beijing fuseseră bătute până la moarte mai mult de 1.700 de victime ale ședințelor de luptă. Mulți alegeau o cale mai ușoară pentru a evita nebunia: Lao She, Wu Han, Jian Bozan, Fu Lei, Zhao Jiuzhang, Yi Qun, Wen Jie, Hai Mo și alții – intelectuali respectați odată – aleseaseră să-și curme viața.²

Cei care supraviețuiseră primei perioade deveniseră treptat din ce în ce mai apatici cu fiecare nouă ședință de luptă. Carapacea mentală protectoare îi ajuta să nu se prăbușească complet. Adesea păreau pe jumătate adormiți în timpul ședințelor de luptă și tresăreau doar

¹ Inițial un termen budist, „Monștri și Demoni” a fost folosit în timpul Revoluției Culturale pentru a-i descrie pe dușmanii revoluției (n. tr. Ken Liu).

² Aceștia au fost unii dintre celebrii intelectuali care s-au sinucis în timpul Revoluției Culturale. Lao She: scriitor; Wu Han: istoric; Jian Bozan: istoric; Fu Lei: traducător și critic; Zhao Jiuzhang: meteorolog și geofizician; Yi Qun: scriitor; Wen Jie: poet; Hai Mo: scenarist de film și romancier (n. tr. Ken Liu).

când cineva le urla în față că trebuie să-și repete mecanic mărturisirea, aceeași pe care o repetaseră de nenumărate ori.

Apoi, unii dintre ei intrau în stadiul al treilea. Ședințele de luptă constante, interminabile, le injectau imagini politice pline de viață în conștiință, asemenea mercurului, până când mințile lor, care odinioară se sprijiniseră pe cunoaștere și rațiune, cedau asaltului. Începeau, într-adevăr, să credă că erau vinovați și să vadă cât de mult rău făcuseră măreștei cauze a Revoluției. Plângneau și se căiau mai adânc și mai sincer decât acei Monștri și Demoni care nu erau intelectuali.

Pentru Gărzile Roșii, lupta împotriva victimelor aflată în cele două ultime stadii mentale era absolut plăcătoare. Doar acei Monștri și Demoni care se mai aflau încă în primul stadiu le puteau oferi creierelor lor suprastimulate emoția ultimă după care tânjeau, precum pelerina roșie a matadorului. Însă astfel de victime mult dorite erau din ce în ce mai puține. În Tsinghua probabil că mai era doar un om. Datorită rarității lui, îi rezervaseră actul final al ședinței de luptă.

Ye Zhetai supraviețuise Revoluției Culturale până acum, dar rămăsese la primul stadiu mental. Nu se căise, nu se omorâse și nici nu devenise insensibil. Când profesorul de fizică se urca pe scenă în fața mulțimii, expresia de pe față să spunea limpede: *Pot să duc o cruce și mai grea.*

Gărzile Roșii îi dăduseră, într-adevăr, să care o povară, dar nu era o cruce. Alte victime purtau jobene făcute din rame grele de bambus, dar al lui era făcut din bare groase de oțel sudate între ele. Și placa pe care o purta în jurul gâtului nu era din lemn, cum purtau ceilalți, ci era o ușă de fier scoasă de la un cuptor de laborator. Numele lui era scris pe ușă cu caractere negre contrastante și două dungi roșii, diagonale, formau un X mare.

Ye era escortat spre scenă de un număr dublu de Găzzi Roșii față de celelalte victime: doi bărbați și patru femei. Cei doi bărbați tineri mergeau încrezători și hotărâți; păreau întruchiparea tineretului

bolșevic matur. Erau studenți în anul patru¹, specializați în fizică teoretică și Ye era profesorul lor. Femeile, în realitate niște fete, păreau mult mai tinere. Erau eleve în anul doi de gimnaziu, în cadrul aceleiași universități.² Îmbrăcate în uniforme militare și echipate cu banduliere, iradiau vigoare tinerească și-l încurajau pe Ye Zhetai ca patru flăcări verzi.

Apariția lui stârni mulțimea. Scandarea lozincilor, care se mai potolise, se relua acum cu forțe noi și încă totul ca un flux renăscut.

După ce așteptă ca zgomotul să se mai domolească, una dintre fetele din Gărzile Roșii s-a întors către victimă:

– Ye Zhetai, ești expert în mecanică. Ar trebui să-ți dai seama ce puternică este forța unificatoare căreia îi rezisti. Încăpătânarea te va conduce doar la moarte! Azi, vom continua programul de data trecută și nu are niciun rost să ne pierdem în cuvinte. Răspunde la următoarea întrebare fără obișnuita ta minciună: este adevarat că între anii 1962 și 1965 ai hotărât de unul singur să adaugi relativitatea la cursul introductiv de fizică?

– Relativitatea face parte din teoriile fundamentale ale fizicii, răspunse Ye. Cum se pot preda cunoștințele de bază fără ea?

– Minți! urlă o fată din Garda Roșie de lângă el. Einstein este o autoritate academică reaționară. Ar servi oricărui stăpân care i-ar flutura bani pe sub nas. S-a dus chiar și la imperialiștii americani și i-a ajutat să construiască bomba atomică! Dacă vrem să construim

¹ Facultățile chinezești (în special Tsinghua) au un istoric complicat în privința modificării sistemului de învățământ care a fost când de patru, când de cinci, când de trei ani înainte de Revoluția Culturală. Am încercat să evit folosirea unor termeni americanii, cum ar fi *freshman*, *sophomore*, *junior* și *senior* pentru a traduce anii acestor studenți (n. tr. Ken Liu). Adică student în anul I, II, III sau IV, respectiv în ultimul an (n. tr.).

² Sistemul educațional chinezesc cuprinde în general șase ani de școală primară urmată de trei ani de gimnaziu și trei ani de liceu. În timpul Revoluției Culturale, sistemul de 12 ani a fost scurtat cu 2-3 ani, în funcție de regiune sau municipalitate. Astfel, aceste fete membre ale Gărzilor Roșii au paștezece ani. Am evitat, din nou, să folosesc denumirile americane pentru anii de liceu (n. tr. Ken Liu).

o știință revoluționară trebuie să dăm jos această flamură neagră a teoriei capitaliste reprezentată de teoria relativității!

Ye tăcu. Îndura cu greu durerea produsă de fierul masiv din joben și din placa atârnată la gât; nu mai avea energie să răspundă la întrebări inutile. În spatele lui, unul dintre studenți se încruntă. Fata care vorbise era cea mai inteligentă dintre cele patru din Gărzile Roșii și era evident că se pregătise foarte bine, deoarece fusese văzută memorând scenariul ședinței de luptă înaintea intrării pe scenă. Dar împotriva unui om ca Ye Zhetai, o mâna de lozinci era insuficientă. Gărzile Roșii se hotărâră să scoată la bătaie o altă armă pe care o pregătiseră împotriva profesorului lor. Una dintre ele îi făcu semn cu mâna cuiva de lângă scenă.

Soția lui Ye, profesoara de fizică Shao Lin, se ridică din primul rând al mulțimii. Urcă pe scenă îmbrăcată într-un costum care nu-i venea prea bine, vizibil menit să imite uniforma militară a Găzilor Roșii. Însă cei care o cunoșteau își aminteau că predase la curs într-o *qipao*¹ elegantă și ținuta ei de acum părea forțată și nepotrivită.

- Ye Zhetai!

Era limpede că nu obișnuia să joace astfel de roluri și, deși încercase să vorbească cât mai tare, efortul îi dezvăluia tremurul din glas.

- N-ai fi crezut că o să mă ridic cu fermitate împotriva ta și o să te critic, nu-i aşa? Da, în trecut m-ai amăgit. Mi-ai împăienjenit privirea cu imaginea ta științifică reaționară asupra lumii! Dar acum m-am trezit și sunt lucidă. Cu ajutorul tinerilor revoluționari, vreau să fiu de partea Revoluției, de partea poporului!

Se întoarse spre mulțime:

- Tovarăși, tineri revoluționari, angajați ai facultății, trebuie să înțelegem în mod clar natura reaționară a teoriei relativității a lui Einstein. Acest lucru este vizibil în relativitatea generală: modelul static al universului neagă natura dinamică a materiei. Asta este antidialectică! Tratează universul ca fiind limitat, ceea ce reprezintă o formă de idealism reaționar...

¹ Rochie tradițională chinezescă (n. tr.).